

Студент 4 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ

**ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ
ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ**

Анотація. Розглянуто бухгалтерський облік, який є практичною наукою, в рамках якої постійно впроваджуються нові техніки та методи. Виявлено, що бухгалтерський облік в Україні не повною мірою відповідає потребам сучасного користувача. Наведено основні перешкоди розвитку обліку та можливі шляхи їх подолання.

Аннотация. Рассмотрен бухгалтерский учет, который является практической наукой, в рамках которой постоянно внедряются новые техники и методы. Выявлено, что бухгалтерский учет в Украине не в полной мере отвечает потребностям современного пользователя. Приведены основные препятствия развития учета и возможные пути их преодоления.

Annotation. Accounting is considered as a practical science, where new technologies and methods are being constantly introduced. Unfortunately, accounting in Ukraine does not fully meet all needs of modern users. Based on this problem the major obstacles of the development of accounting and the ways of overcoming them are presented in this article.

Ключові слова: бухгалтерський облік, проблеми, національні та міжнародні принципи бухгалтерського обліку, підготовка кадрів, автоматизація, контроль.

Відповідно до Закону України "Про бухгалтерський облік та ведення фінансової звітності в Україні" метою ведення бухгалтерського обліку є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства [1]. Але за об'єктивними оцінками на сучасному етапі розвитку економіки України бухгалтерський облік не повною мірою відповідає вимогам, які висуває уряд України, та потребам підприємств. Тому необхідною умовою ефективної підприємницької діяльності є реформування бухгалтерського обліку відповідно до потреб користувачів.

Серед видатних вчених, що робили вагомий внесок у розвиток бухгалтерського обліку, необхідно зазначити: Д. Форрестера, Вернтца В. В., Дем'яненка М. Я., Кірейцева Г. Г., Кужельного М. В., Лінника В. Г., Ніколаєву Н. А., Новодворського В. Д., Сопка В. В. [2].

Метою дослідження є окреслення головних проблем ведення і регулювання бухгалтерського обліку в Україні, а також можливі варіанти їх подолання.

Історія становлення та розвитку бухгалтерського обліку розпочалася з моменту виникнення товарно-грошових відносин та продовжується до сьогодні. Облік пройшов шлях від простої реєстрації господарських операцій до автоматизованої форми ведення, повного охоплення діяльності та участі в управлінні підприємством. Але незважаючи на такий довгий шлях і беззаперечні досягнення, бухгалтерський облік не можна назвати досконалим.

Безпосередньо в Україні можна виділити такі проблеми ведення та регулювання бухгалтерського обліку.

Після прийняття Закону України "Про бухгалтерський облік та ведення фінансової звітності в Україні" протягом майже десяти років на законодавчому рівні невирішене питання: за якими стандартами працюють наші підприємства – національними чи міжнародними, і для яких підприємств які стандарти мають переваги [2].

Міжнародні принципи бухгалтерського обліку знайшли своє відображення в уже прийнятих в Україні національних стандартах бухгалтерського обліку. Проте практичне застосування задекларованих принципів обліку вимагатиме суттєвих змін у чинному законодавстві.

Принципам бухгалтерського обліку в розвинутих країнах надають великого значення, оскільки теоретичні положення, на перший погляд, здійснюють суттєвий вплив на практику ведення обліку і є базою для прийняття рішень при відсутності прецедентів [3].

Міжнародні принципи обліку умовно можна розділити на три великі групи:
якісні характеристики облікової інформації, що узагальнюються в звітності;
принципи обліку фінансової інформації;
елементи фінансової звітності.

Вимоги до якості облікової інформації в західних країнах зводяться до її корисності для прийняття рішення різними групами користувачів. Серед принципів обліку фінансової інформації принцип конфіденційності: інформація, що відображена у звітності підприємства, не повинна завдавати йому збитків. Елементи фінансової звітності – це активи, зобов'язання і капітал, пов'язані з фінансовим станом підприємства, а доходи і витрати – з результатами його діяльності. Тобто міжнародні принципи ведення бухгалтерського обліку охоплюють всі аспекти господарювання, є досить детальними і здатні відповісти на будь-які запитання, які можуть виникнути в процесі практичної роботи бухгалтерів. У той час, як принципи обліку в Україні складають лише незначну частину від загально-прийнятих міжнародних принципів. Вітчизняні правила ведення бухгалтерського обліку охоплюють широке коло питань щодо відображення ведення господарства, але не повною мірою. І для того, щоб правильно організувати бухгалтерський облік і налагодити ведення фінансової звітності, необхідно звертатися до різних джерел, які іноді дають суперечливі дані.

Важливо забезпечити умови для реалізації цих принципів в Україні, що поки непросто зробити, враховуючи перехідний етап економічного розвитку.

Наступною проблемою бухгалтерського обліку є підготовка облікових працівників. Світова практика свідчить, що за останнє десятиріччя бухгалтерська освіта все більше переходить у престижні університети і вищі навчальні заклади Англії, Німеччини, США, Франції. У багатьох країнах з розвинутою ринковою інфраструктурою дипломовані бухгалтери проходять 2 – 3-тижневе підвищення кваліфікації в престижних навчальних закладах і провідних аудиторських фірмах. При цьому післядипломна підготовка й процес постійного підвищення кваліфікації практикуючих бухгалтерів – це прерогатива професійних бухгалтерських організацій.

В Україні потрібно створити систему постійного підвищення кваліфікації бухгалтерських кадрів, яка б відповідала міжнародним вимогам, а саме стандартам освіти Міжнародної федерації бухгалтерів. Мета такої системи –

кваліфікаційний рівень нашого професійного бухгалтера як загальноприйнятих у міжнародній практиці має відповідати європейському рівню [4].

Для забезпечення необхідного рівня підготовки бухгалтерів на державному рівні критерії професійного рівня могли б бути закріплені у спеціальному положенні "Про професійний рівень бухгалтера", затвердженому Мінфіном України. Такими критеріями можуть стати: отримана освіта, стаж роботи за спеціальністю, професійні знання (рівень яких перевіряється спеціальним письмовим тестуванням, яке може проводитися у встановленому порядку, наприклад, один раз на 5 років), здатність до аналітичної роботи, сприйняття нових знань, що також перевіряється спеціальним тестуванням; вміння працювати на комп'ютері, інші критерії.

На сьогоднішній день більшість підприємств залишаються з традиційною системою організації бухгалтерського обліку, тобто головні операції бухгалтер проводить самостійно за допомогою обчислювальної техніки. Причинами такої ситуації є дорожнеча автоматизації, складність впровадження програм на підприємстві та значна тривалість цього процесу, а також висока ризикованість неефективного використання програм.

Застосування комп'ютерної техніки вносить значні зміни до організації бухгалтерського обліку, причому з допоміжного засобу обчислювальна техніка перетворюється на визначальний фактор організації обліку. Ці зміни зумовлені тим, що змінюються способи обробки даних, при яких забезпечується різна швидкість надання звітної інформації. У різних системах бухгалтерського обліку (від паперової до комп'ютерної) вона досягається, як правило, раціональною організацією облікових даних, одноразовим їх отриманням та передачею за всіма напрямками. Автоматизація обліку підвищує ефективність і прискорює процес обробки даних, надає оперативну інформацію для прийняття рішень, значно підвищує рівень роботи підприємства.

Головною проблемою автоматизації бухгалтерського обліку є вибір програми для кожного конкретного підприємства. Зараз на ринку існує безліч бухгалтерських програм, що задовольняють найрізноманітніші вимоги до них. Тому у виборі програми повинні брати участь професіонали з різних підрозділів підприємства: від керівника і бухгалтера до представників технічного підрозділу.

Керівництво господарським обліком в країні здійснює Уряд через відповідні міністерства та відомства. Повсякденне, поточне методологічне керівництво бухгалтерським обліком здійснює Міністерство фінансів України, у складі якого є Управління методології бухгалтерського обліку.

Внутрішньосистемний контроль – це контроль виконання планових завдань із виробничої і фінансово-господарської діяльності, використання матеріальних, фінансових ресурсів, недопущення фактів безгосподарності і марнотратства, збереження власності, правильної постановки обліку і контрольно-ревізійної роботи, дотримання чинного законодавства з виробничої і фінансово-господарської діяльності [5].

Багаторічна практика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств та стану бухгалтерського обліку на них більш ніж переконливо свідчать про дуже низьку ефективність внутрішнього контролю, який функціонує на базі існуючого законодавства. Про організацію дійового внутрішнього контролю вказано у Законі України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні", відповідно до якого питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві належать до компетенції його власника або уповноваженого органу відповідно до законодавства та установчих документів. Керівник підприємства зобов'язаний створити необхідні умови для правильного ведення бухгалтерського обліку, а головний бухгалтер або особа, на яку покладено ведення бухгалтерського обліку, – забезпечити дотримання на підприємстві встановлених єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку, організувати контроль за

відображенням на рахунках бухгалтерського обліку в усіх господарських операцій. Крім цього, бухгалтер забезпечує перевірку стану бухгалтерського обліку у філіях, представництвах, відділеннях та інших відокремлених підрозділах підприємства, якщо такі є.

Вирішення проблеми правового й методологічного забезпечення державного фінансового контролю дасть можливість створити: принципово нову систему державного фінансового контролю і аудиту на рівні всіх розпорядників бюджетних коштів; впровадити сучасний методичний, логічний, матеріально-технічний й інформаційний ефективний державний контроль; аналіз виконання управлінських рішень, дослідження їх впливу на об'єкт фінансового контролю; прийняття за результатами фінансового контролю управлінських рішень, спрямованих на їх удосконалення [5].

Отже, існує значне коло проблем у галузі бухгалтерського обліку на підприємствах та організаціях в Україні. Щодо законодавчого й нормативного регулювання цієї вкрай важливої сфери діяльності, виникає необхідність її реформування відповідно до вимог міжнародних стандартів. Вирішення цих проблем допоможе вдосконалити систему державного регулювання та реформування бухгалтерського обліку, адаптації до ринкових змін, міжнародних стандартів та потреб користувачів, у системі прийняття рішень, що буде позитивною зміною для бухгалтерського обліку загалом. Для забезпечення ефективних результатів дані проблеми повинні вирішуватися комплексно як на державному рівні, так і на рівні кожного конкретного підприємства.

Наук. керівн. Зубчинська Н. М.

Література: 1. Про бухгалтерський облік та ведення фінансової звітності в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.rada.gov.ua. 2. Кузьмінський Р. Реформування бухгалтерського обліку / Кузьмінський Р. // Актуальні проблеми бухгалтерського обліку. – 2006. – № 8. – С. 59–63. 3. Сайт "Про освіту". – Режим доступу : <http://osvita.ua>. 4. Терещенко Л. О. Інформаційні системи і технології в обліку : навч. посібн. / Л. О. Терещенко, І. І. Матієнко-Зубенко. – К. : КНЕУ, 2005. – 187 с. 5. Про державну підтримку малого підприємництва : Закон України від 19 жовтня 2000 року № 2063-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>